

МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ
ҒОЯСИ ТУРМОҚИ

МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ ҒОЯСИНИНГ

АСОСИЙ МАҚСАД ВА
ВАЗИФАЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ФАН ВА ТЕХНИКА ДАВЛАТ ҚЎМИТАСИ
РЕСПУБЛИКА МАЪНАВИЯТ ВА МАЪРИФАТ КЕНГАШИ
ЎЗБЕКИСТОН ФАЙЛАСУФЛАРИ МИЛЛИЙ ЖАМИАТИ

МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ ҒОЯСИНИНГ АСОСИЙ МАҚСАД ВА ВАЗИФАЛАРИ

*“Миллий истиқлол ғояси:
асосий тушунча ва тамойиллар” уқув фани бўйича
махсус методологик комиссия тавсия этган*

ТОШКЕНТ — 2002
“ИЖОД ДУНЁСИ” НАШРИЁТ УЙИ

Матн муаллифи - Қ. Назаров

Ушбу китобчада мустақиллик йилларида халқимиз тафаккури, дунёқарашида рўй берган туб ўзгаришлар натижаси ўлароқ шаклланган миллий истиқлол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари баён қилинган.

Бу вазифалар жамият аъзоларини эзгу ғоялар асосида жипслаштириш, юртдошларимизни озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш йўлида сафарбар этиш заруратидан келиб чиқади. Шу билан бирга, халқимиз, аввало ёшларимиз қалби ва онгида жамиятимиз ҳаёти учун ёт ва зарарли ғояларга қарши мафкуравий иммунитетни шакллантириш ҳам бу борадаги долзарб вазифалардан бири ҳисобланади.

Китобча кенг китобхонлар учун мўлжалланган бўлиб, ундан таълим-тарбия, тарғибот-ташвиқот, маъруза ва амалий машғулотлар, давра суҳбатлари ва бошқа тадбирлар жараёнида фойдаланиш мумкин.

Рисола тўғрисидаги таклиф ва мулоҳазаларни куйидаги манзилга йўллашингизни сўраймиз: *Тошкент, Мустақиллик майдони — 5. Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти, телефон: 139-17-31.*

Илмий муҳаррир - академик Т. Рисқиев

Тақризчи - ф.ф.н. А. Умаров
Муҳаррир - А. Тошхўжаев

263369

ISBN 5-633-01275-5

© Ўзбекистон файласуфлари
миллий жамияти, 2001
© “Ижод дунёси” нашриёт
уйи, 2002

СЎЗ БОШИ

Миллий истиқлол ғояси асосий тушунча ва тамойилларини юртдошларимиз қалби ва онгига сингдириш муҳим масала бўлиб, одамларни эзгу ғояларга ишонтириш, уларни уюштириш, олижаноб мақсадлар сари сафарбар этишда маънавий-руҳий жиҳатдан улкан аҳамият касб этади. Чунки халқнинг руҳи, кайфияти, ҳиссий кечинмалари ва фаолият кўрсатишга шайлиги унинг ҳаракат дастури бўлган умуммиллий ғояга ишончи билан белгиланади. Ана шундай ишонч жамият аъзоларида мустаҳкам эътиқодни шакллантириб, уларни янада жипслаштиради, мамлакат фуқароларининг ўзаро тотув, дўст ва иноқ бўлиб яшашига, ўз манфаатларини Ватан манфаатлари билан уйғунлаштиришга чорлайди.

Бундай мустаҳкам эътиқодга эга бўлган ва комил ишонч асосида ўз ҳаёт йўлини аниқ белгилаб олган инсон ёт ва зарарли ғоялар таъсирига асло берилмайди, ўткинчи қийинчиликларга бардош беради. Унда ғоявий ирода мустаҳкам бўлади. Шу маънода, миллий истиқлол ғояси халқимизнинг янги жамият қуриш борасидаги ҳаракат дастури десак, муболаға бўлмайди.

Кишилар қалбига ишонч руҳини бахш этиш миллий истиқлол ғоясининг аждодларимиз бебаҳо мероси миллий ва умумбашарий қадриятларга таяниши ёшларни комил инсонлар этиб тарбиялашга ундаши, мам-

лакатимизнинг дунё ҳамжамиятига уйғунлашиб боришини назарда тутиш каби муҳим омиллар орқали таъминланади. Бу ғоя меҳнаткашлик, иродалилиқ, сабртоқат, меҳр-оқибат, каттага ҳурмат, кичикка иззат; яхшиларга эргашиш, ёмондан қочиш сингари хусусиятларга эга бўлган халқимиз фазилатларини янада оширишга хизмат қилади.

Мамлакатимиз иқтисодий ва ижтимоий ҳаётида рўй бераётган ўзгаришларни чуқур идрок этиб, атрофлича таҳлил қилиш жамиятда соғлом муҳит шаклланишига ёрдам беради. Эски иллатларнинг тобора барҳам топиб бориши, сидқидилдан қилинаётган меҳнат, ишбилармонлик, тадбиркорлик, янгича фикрлаш ва замонавий технологияга интилиш истиқлол мафкурасидан келиб чиқадиган вазифаларни тўла адо этишда муҳим ўрин тутди.

Миллий истиқлол ғоясининг мақсад ва вазифалари умуминсоний қадриятлар устиворлиги тамойилига тўла-тўқис мос келади. Улар мамлакатимизнинг жаҳондаги илғор давлатлар тажрибаси асосида мафкуравий жараёнларда фикрлар хилма-хиллиги ва қарашлар ранг-баранглиги (плюрализм) демократик эркинликлар ва инсон ҳуқуқларини сақлашга доир халқаро андозаларга ҳамоҳанглиги билан ҳам катта аҳамиятга эга. Шу маънода миллий истиқлол ғоясининг мақсад ва вазифалари умумбашарий тамойиллар, минтақавий жараёнлар ва миллий манфаатлар ўртасидаги алоқадорликни ўзида акс эттиради, шу билан бирга халқимизнинг ирода-интилишларини намоён этувчи самарали тизимга айланади.

Мустақиллик йилларида жамиятимиз аъзоларининг дунёқараши, фикрлаш тарзида теран ўзгаришлар рўй берди. Халқимизни бирлаштирадиган, бунёдкорлик фаолиятига сафарбар этадиган, унинг эзгу мақсадлари ва ҳаётий манфаатларини ўзида мужассасам этадиган

миллий ғоя ва мафқурани яратиш ижтимоий-сиёсий ва маънавий тараққиётимизнинг муҳим шарти бўлиб қолди. Президент Ислон Каримов таъкидлаганидек, “Олдимизга қўйган олижаноб мақсад-муддаоларимизга етишиш, эски мафқуравий асоратлардан батамом халос бўлиш, ғоявий бўшлиқ пайдо бўлишига йўл қўймаслик, бегона ва ёт ғояларнинг хуружидан ҳимояланиш, бундай тажовузларга қарши тура оладиган ҳар томонлама баркамол инсонларни вояга етказиш зарурати халқимиз ва жамиятимиз манфаатларига мос янги мафқурани шакллантиришни тақозо этмоқда”¹.

Ана шу зарурат туфайли миллий истиқлол ғоясининг асосий тушунча ва тамойиллари шаклланди. Улар миллий истиқлол мафқурасига асос бўлади. Шу боис уларда миллий мафқурамизнинг мақсад ва вазифалари ўз аксини топган.

Мафқуранинг мақсадлари бўлиши табиий. Бу мақсадлар пировард натижага эришишнинг йўллари, воқита ва усулларини белгилайди. Улар қуйидагилардан иборат:

- одамларни муайян ғояга ишонтириш;
- шу ғоя атрофида уюштириш;
- ғояни амалга ошириш учун сафарбар этиш;
- кишиларни маънавий-руҳий жиҳатдан рағбатлантириш;
- ғоявий тарбиялаш;
- ғоявий иммунитетни шакллантириш;
- ҳаракат дастури бўлиш.

Қуйида миллий истиқлол ғояси нуқтаи назаридан мафқуранинг ана шу хусусиятлари билан қисқача танишамиз.

¹ Кириш. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. — Т: “Ўзбекистон”, 2000 й. 3-бет.

ОДАМЛАРНИ МУАЙЯН ҒОЯГА ИШОНТИРИШ

Мафкура ғоялар тизими сифатида бирон бир ғояни тарғиб этиш, кишиларни шу ғоянинг тўғри, ҳаётий ва илғор эканлигига ишонтиришни ўз олдига мақсад қилиб қўяди.

Демократик жамиятда амал қиладиган плюрализм (фикрлар, қарашлар ранг-баранглиги) кишиларга ўз ҳаётий манфаатлари, мақсад ва интилишларини акс эттирадиган илғор ғояни танлаш, ҳимоя қилиш ва ри-вожлантириш имконини беради.

Миллий истиқлол ғоясининг шаклланиши жараёнини таҳлил қилиш жамиятда бирон бир ғоянинг тўғри, илмий ва ҳаётийлигига ишонч ҳосил қилиш ўз-ўзидан рўй бермаслигини кўрсатади. Мафкурага ишонч уйғотиш, унда акс этган ғоялар таъсирида одамларни сифарбар этиш функцияси муайян шахсларнинг фаолияти орқали рўёбга чиқади. Чунки, ишонтирмоқ — кишиларнинг руҳи, кайфияти, ҳиссий кечинмалари, қалби ва шуурига таъсир қилмоқдир. Бу вазифани амалга оширувчи кишилардан юксак инсоний фазилатлар, шу ғоя йўлида фидойилик, билим, малака, нутқ маҳорати ва бошқалар талаб этилади.

Кенг халқ оммасини бирон бир ғоянинг илғор ва инсонпарвар эканига ишонтирмоқ учун, аввало, мазкур ғоя халқ ҳаётига яқин, бевосита дахлдор бўлиши, иккинчидан, уни одамлар онгига етказишнинг энг қулай восита ва усулларини аниқлаб олиш керак бўлади.

Бунда давлат сиёсатининг устувор йўналишлари, мақсад ва вазифаларини мафкуравий жиҳатдан асослаш, айниқса, муҳимдир.

Бинобарин, бизнинг миллий мафкурамизда замон

руҳи, халқ психологияси, эҳтиёж ва талаблари ҳар томонлама акс этиши, бугунги ҳаётнинг энг долзарб муаммолари, унинг стратегик мақсадлари билан узвий боғланиши зарур. Ана шундагина порлоқ келажакка интилиш ва қатъий ишонч муқаррар равишда катта ижтимоий юксалишга туртки беради. Фан ва техника тараққиёти борасида эришилган ютуқлар билан бирга мафкурамизнинг жонли, эҳтиросли ва жозибадор ғояси инсонлар қалбини ларзага келтиради, уларни фаол ҳаракатга ундайди, яхши ва саодатли кунларга ишонч ҳиссини уйғотади.

Инсоният тарихида чуқур из қолдирган буюк давлат арбоблари, ҳарбий саркардалар кенг оммани ишонтириш, юксак марралар сари рағбатлантириш қобилиятига эга бўлган моҳир нотиқ бўлганлар. Улар ғоянинг ишончли ва ҳаётий бўлиши учун у, аввало, илмий-назарий асосга эга бўлиши, ҳаётий далилларга таяниши лозим эканлигини яхши билганлар. Мафкуравий кураш — жамиятнинг онгли ва фаол қатламининг бирон бир ғояни ҳимоя қилиш, қарор топтириш йўлидаги кураши эканини англаб етганлар. Ана шундай кишилар етакчилик қиладиган инсонпарвар ва демократик жамият ғояга қарши ғоя билан, жаҳолатга қарши маърифат билан курашади. Бу кураш охиरोқибатда эзгуликнинг разолат устидан, яхшиликнинг ёмонлик устидан қозонажак ғалабаси билан интиҳо топади.

Мустақиллик ғоясининг ўзаги бўлган — танлаган тараққиёт йўлимизнинг тўғри, адолатли ва ҳаққоний эканлигига, у мана шу заминда истиқомат қиладиган ҳар бир инсоннинг ҳаётий манфаатларига мос тушишига кенг оммани ишонтириш, кишиларни озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш йўлидаги бунёдкорлик ишларига сафарбар этиш миллий

истиқлол мафкурасининг асосий мақсадларидан биридир.

Одамларга мустақиллик йилларида эришилган ютуқларни ҳаётий далиллар орқали содда ва лўнда қилиб тушунтириш, истибдод асоратларини тарихий далиллар асосида фош этиш миллий истиқлол ғоясини кишилар онгига сингдиришда муҳим аҳамият касб этади. Бу ғоянинг асосий тушунча ва тамойилларини халқимиз, айниқса, ёшлар ўртасида кенг тарғиб этиш биринчи навбатда раҳбар кадрлар, зиёлилар, оммавий ахборот воситалари ходимларининг муҳим вазифаси, фуқаролик бурчидир. Миллий истиқлол ғоясига садоқат, касбий маҳорат, кенг оммани ишонтириш ва сарфарбар этиш қобилияти — кадрлар танлаш ва жой-жойига қўйишда асосий мезон бўлмоғи лозим. Миллий мафкура масалаларига лоқайдлик айрим раҳбар кадрлар ўртасида умуммиллий манфаатларимизга бутунлай ёт ғояларнинг, коррупция, қариндош-уруғчилик сингари иллатларнинг кучайишига олиб келади.

Мафкуравий тарғибот ишларининг муваффақиятини белгилайдиган шундай ҳаётий қонуният бор: бошқаларни бир ғояга ишонтирмоқ учун, аввало, унга ўзинг юракдан ишонишинг, бошқаларни ёндирмоқ учун ўзинг ёнишинг, бошқаларни ғафлат уйқусидан уйғотмоқ учун ўзинг уйғоқ ва огоҳ бўлишинг шарт! Миллий ғоянинг халқпарвар, тараққийпарвар эканлигига бўлган ишонч кундалик ҳаёт синовларидан ўтсагина, сўз ва иш бирлигига эришилсагина бу ғоя мустаҳкам эътиқодга айланади. Эътиқод устувор ерда чинакам инсоний ҳаёт бўлади; эътиқод учун, илғор ғоя тантанаси учун кураш жараёнида инсон шахси шаклланади, у бунёдкор кучга айланиб боради.

ҒОЯ АСОСИДА КИШИЛАРНИ УЮШТИРИШ

Жамият фақат ўз шахсий манфаатини кўзлайдиган одамлар йиғиндисидан иборат эмас. Умумий манфаатларни теран англаш кишиларнинг жамият бўлиб уюшишларига, ижтимоий талаб ва нормаларни эътироф этиб, уларга амал қилишларига сабаб бўлади. Бу, айниқса, ҳозирги ўтиш даврида ниҳоятда муҳим аҳамият касб этмоқда. Ана шу сабабдан ҳам жамият аъзоларини умумий мақсад ва манфаатлар йўлида бирлаштириш мафкуранинг асосий вазифаларидан биридир.

Ўзининг Ватан деб аталмиш улуғ бир оилага мансублигини ҳис этиш туйғуси ўз-ўзидан пайдо бўлмайди, балки муттасил ва изчил ғоявий тарбия самараси ўлароқ, юзага келади. Оиладаги тотувлик, аҳиллик, меҳр-шафқат хислатлари узлуксиз равишда турли шаклларда олиб бориладиган ахлоқий тарбиянинг маҳсули бўлгани каби, жамиятнинг ғоят хилма-хил қатламларини умумий манфаатлар атрофида жипслаштириш, одамлар ўртасида ҳамжиҳатлик, тотувлик, ўзаро ёрдам хислатларини шакллантириш ҳам изчил мафкуравий тарбия воситасида амалга оширилади. Шу маънода айтиш мумкинки, миллий истиқлол ғояси кишилар онгига теран сингиши билан улар умумий мақсад сари интилувчи маслакдошларга айланадилар.

ҒОЯНИ АМАЛГА ОШИРИШ УЧУН САФАРБАР ЭТИШ

Мафкуранинг бунёдкорлик функцияларидан бири илғор ғояни амалга ошириш учун кишиларни сафарбар этишдир.

Мафкурада ифода этилган ғоя ва мақсад жамиятдаги

кўплаб партиялар, ижтимоий ҳаракат ва ташкилотларнинг фаолият дастурига асос бўлади, ижтимоий ривожланишга кучли туртки беради.

У жамиятда рўй берадиган туб ўзгаришларга замин яратади, унга кенг халқ оммасини маънавий-руҳий жиҳатдан тайёрлайди, сўнгра бунёдкорлик ишларига сафарбар этади.

Жаҳон тарихида бунга мисоллар жуда кўп. Бунёдкор мафкуранинг сафарбар этувчи роли туб ижтимоий-иқтисодий юксалишларда, жамият ҳаётидаги маънавий ўзгаришларда яққол кўзга ташланади. Буни халқларнинг чет эл босқинчиларига қарши курашида, турли бунёдкорлик ишларида, чунончи ҳашар йўли билан сув иншоотлари, кўприklar, йўллар, шаҳар ва қишлоқлар қуришдаги умумий сафарбарлик ишларида кўриш мумкин.

Мафкура ижтимоий онгнинг таркибий қисми сифатида ижтимоий ўзгаришларга фаол муносабатда бўлади, уларни ё маъқуллайди, ёки инкор этади. Бинобарин, мафкура ўз моҳиятига кўра ижтимоий ўзгаришларга бефарқ бўла олмайди.

Жамиятдаги турли социал гуруҳлар, синфлар, қатламлар мафкура асосида сиёсий-ижтимоий жараёнларга ўз муносабатларини билдирадilar. Бироқ, мафкуранинг сафарбар этувчилик хусусияти социал ўзгаришлар жараёнида доим ҳам кўзга аниқ ташланавермайди, балки, туб ижтимоий ўзгаришлар даврида яққолроқ намоён бўлади. Масалан, мамлакат мустақиллиги ва яхлитлигига таҳдид соладиган мафкуравий хавф-хатарлар кучайган пайтларда кишиларни Ватан истиқлоли, равнақи йўлида жипслаштириш ва сафарбар этишда миллий мафкура муҳим рол ўйнайди.

✓ Сиёсий курашлар даврида аҳолининг жуда оз қисмини ва тор доирадаги манфаатларни кўзловчи, бузғунчиликни мақсад қилиб олган мафкуралар ҳам дунёга кели-

ши мумкин. Бундай мафкурага эга бўлган гуруҳлар билан аҳолининг асосий қисмини ташкил этувчи гуруҳ ва синфлар ўртасида мафкуравий масалаларда турли ихтилофлар келиб чиқади. Зеро, Президентимиз таъкидлагани каби: “Халқ — ўзининг минг йиллик анъана ва тажрибалари, сўнмас хотираси ва буюк туйғулари билан яшаб келаётган қудратли куч. Ёлғонга, алдовга дуч келган пайтда унинг асрий қадриятлари, доимо уйғоқ виждони тилга киради, ноҳақликка, қабихликка қарши курашга даъват этади”¹.

Мафкуранинг сафарбар этувчилик вазифаси, айниқса, мафкуравий курашлар жараёнида тўлароқ намоён бўлади. Зеро, мафкуравий зиддиятлар кескинлашган даврда мақсадга эришишнинг қўпол воситалари, хусусан босқинчилик, террор, қўпоровчилик, инқилобий усуллар ишга солиниши мумкин. Бу — мафкуравий курашнинг ўта қўпол ва ғайриинсоний усуллари бўлиб, уларга қарши туришда собитқадамлик, бардош, сабот ва фаоллик талаб қилинади.

Бу жараёнда бунёдкорлик ғоялари билан қуролланган кенг халқ оммасининг идеаллари, манфаатларини ўзида мужассамлаштирувчи мафкурагина инсонпарварлик, тараққийпарварлик тамойиллари асосида мамлакат, халқ тақдирида ижобий аҳамиятга эга бўлади, кишиларни эзгу ишларга даъват этади.

КИШИЛАРНИ МАЪНАВИЙ-РУҲИЙ ЖИҲАТДАН ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ

Мафкура миллий тараққиётнинг энг оғир, мураккаб даврида, айниқса, бир ижтимоий-сиёсий тузумдан янгисига ўтиш жараёнида кенг халқ оммасини маънавий-

¹ *Каримов И. А.* Донишманд халқимизнинг мустақкам иродасига ишонаман. “Фидокор”, 2000 йил, 8 июнь.

руҳий жиҳатдан қўллаб-қувватлайди, уларда келажакка ишонч туйғуларини уйғотишга хизмат қилади. Ана шу сабабдан ҳам чинакам миллий мафкура бўлган истиқлол ғояси ўзининг жозибаси билан кишиларни ўз кучига ишонишга, истиқболга умид билан қарашга даъват этади. Унда халқ фантазияси, орзу-умидларининг қай даражада акс этиши ҳам муҳим аҳамиятга эга. Чунки, тўқ, фаровон ва бахтли ҳаёт қуриш, ижтимоий адолатни қарор топтириш, миллатлараро тотувлик, тинчлик, дўстлик ер юзидаги барча халқларнинг азалий орзусидир. Демак, миллий истиқлол мафкурасининг ҳаётийлиги, таъсирчанлиги халқ орзу-умидларини нечоғли тўла ва ёрқин акс эттириш, уларни рўёбга чиқаришнинг йўллари ва воситаларини қай даражада тўғри белгилашга боғлиқдир.

Зеро, жамият аъзолари миллий истиқлол мафкурасида ўз ҳаётий манфаатлари, орзу-умидлари ифодасини кўрсагина одамларни руҳан бардам, уйғоқ ва фаол қила оладиган кучга айланади.

ҒОЯВИЙ ТАРБИЯЛАШ

Жамиятдаги мавжуд ғояларга фаол муносабат, фаол ҳаётий позицияни тарбиялаш мафкуранинг яна бир муҳим мақсадидир. Ғоявий тарбия ахлоқий, сиёсий, ҳуқуқий тарбиянинг асосини ташкил этади. Ҳар қандай ахлоқий, сиёсий, ҳуқуқий тарбия муайян ғояни ҳимоя қилиш, тарғиб этиш ва ривожлантиришга қаратилган бўлади. Хусусан, ёвузлик, беҳаёлик, шафқатсизликни тарғиб этиш орқали ёшларни ахлоқий жиҳатдан бузишга қаратилган бадиий фильмларда жамият барқарорлигига раҳна солишдан иборат мафкуравий мақсад яшингандир. “Онги шаклланиб улгурмаган аксарият ёш

томошабинлар бундай фильмлардан кўпинча турли ёвузлик, йиртқичлик, шафқатсизликларни ўрганади, холос. Натижада уларнинг дийдаси қотади, қалбидан тошбағирлик, зўравонлик, ахлоқсизлик каби иллатлар жой олганини ўзи ҳам сезмай қолади. Ҳатто шундай томоша ва фильмларнинг қаҳрамонларига кўр-кўрона тақлид қилишни истайдиган йигит-қизлар ҳам топилади. Чунки улар бундай уйдирма талқинлар таъсирида қўл ураётган иши қандай аянчли оқибатларга олиб келишини тушуниб етмайди”¹.

Бинобарин, гоёлар ошкора ёки яширин, бевосита ёки билвосита, тўғридан-тўғри ёки рамзий шаклларда тарғиб этилиши мумкин. Инсон фаолияти аниқ бир гоёвий мақсадга йўналтирилган бўлиб, бу ният кўпинча кўзга ташланмайди. Гоёвий тарбиянинг асосий мақсади кишиларда хушёрлик, сезгирлик ҳиссини шакллантириш, ёт ва зарарли гоёларга қаршилик кўрсатиш қобилиятини шакллантиришдан иборатдир.

ГОЯВИЙ ИММУНИТЕТНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Гоёвий тарбия жараёнида кишиларда ёт ва зарарли гоёларга қарши курашиш учун мафкуравий иммунитетни шакллантиришга алоҳида эътибор берилади. Бу узоқ давом этадиган жараёндир.

Мафкуравий иммунитетни шакллантириш кишилар онфига бир хил гоёни зўр бериб тиқиштириш эмас, балки одамларда оқ-қорани ажратиш, зарарли гоёларга қарши хушёр ва огоҳ бўлиш хусусиятларини тарбиялаш демакдир.

¹ Каримов И. А. Донишманд халқимизнинг мустақкам иродасига ишонаман. “Фидокор”, 2000 йил, 8 июнь.

Манфаатлар бор ерда муқаррар равишда ғаразли, нопок ғоявий ниятларни амалга ошириш учун интилишлар ҳам бўлади. Ёшларда мафкуравий иммунитетни тарбиялашда ижтимоий фанлар муҳим роль ўйнайди. Ғоявий иммунитетни шакллантириш — ғоявий-тарбиявий иш самарадорлигининг муҳим мезони ҳисобланади.

ҒОЯ — ҲАРАКАТ ДАСТУРИДИР

Мафкура жамиятда ижтимоий-сиёсий ҳаракатнинг ўзига хос дастуриламали бўлиб хизмат қилади. Чунки у бугунги кун муаммоларини ҳал этиш учун одамларни жипслаштириш ва сафарбар этиш заруриятидан вужудга келса-да, айна вақтда узоқ истиқболни кўзлайди. Тарихий давр ўзгариши билан миллий мафкурани янада такомиллаштириш, янги мазмун билан бойитиш зарурияти вужудга келади.

Миллий мафкура жамиятдаги барча социал қатламлар ва гуруҳларнинг умумий ҳаракат дастури, уларни фаолликка даъват этувчи восита ҳисобланади. Мафкуравий мақсад — ғоявий фаолиятни амалга оширишдан кутиладиган идеал натижадир. Мақсадни аниқ-равшан идрок этиш инсон ва жамият фаолиятига изчиллик, собитқадамлик ва фаоллик бағишлайди. Миллий истиқлол мафкурасининг олий мақсади — Ватанимиз равнақи, юртимиз тинчлиги ва халқ фаровонлиги ғояларига таянган ҳолда халқимизни мустақилликни мустаҳкамлаш, Ўзбекистоннинг буюк келажагини яратишга сафарбар этишдир.

Миллий мафкура Ўзбекистон заминида истиқомат қилаётган барча кишиларни миллати, дини, тили, касб-кори, ижтимоий мавқеидан қатъи назар ягона мақсад

йўлида бирлаштиришни, бутун халқ иродасини мураккаб ижтимоий муаммоларни оқилона ҳал этиш учун йўналтиришни, кишиларда ёрқин ва бахтли келажакка ишонч руҳини тарбиялашни кўзда тутди.

Ўзбекистон миллий мафқурасининг истиқлол мафқураси деб аталиши бежиз эмас. Чунки, жамиятимизда рўй бераётган оламшумул-тарихий ўзгаришлар миллий истиқлол шарофатидандир. Ўзбекистон тарихан қисқа муддат ичида жаҳон ҳамжамиятида ўз ўрни, мавқеини эгаллай бошлади, илғор мамлакатлар тажрибасини кунт билан ўрганиш имкони туғилди. Сиёсий, иқтисодий ҳамкорлик алоқалари йўлга қўйилди. Мустақиллик йилларида қўлга киритилган улкан ютуқлар, шаҳар ва қишлоқларимизнинг янгича чирой касб этгани халқимизнинг Ўзбекистон заминида келажаги буюк давлат барпо этиш йўлида фидокорона меҳнат қилаётганидан далолатдир.

Ўзбекистон ўзининг интеллектуал салоҳияти, қадимий маданияти билан дунёвий тараққиёт йўлига кирди. Бундай йўлдан бораётган илғор мамлакатлар босқинчилик урушлари, мустамлакачилик, ирқчилик, терроризм ва зўравонликнинг ҳар қандай кўринишини кескин қоралайди. Зеро, жамиятни қурол кучи, зўравонлик билан эмас, балки, маънавий куч билан бошқариш самарали экани тарихан исботланган ҳақиқатдир.

Истиқлол гоёсининг халқимиз қалбига йўл топиши, мамлакатдаги мавжуд буюк интеллектуал салоҳиятни Ватан равнақи, Юрт тинчлиги ва халқ фаровонлигига эришиш учун сафарбар этиш миллий мафқура олдига қўйиладиган асосий мақсаддир. Шунини ҳам инобатга олиш зарурки, халқни фақат олижаноб ва илғор гоёларгина эмас, балки Ватан мустақиллиги ва ҳудудий яхлитлигини хавф остида қолдирадиган турли кўринишлардаги

мафкуравий тазйиқларга қаршилиқ кўрсатиш зарурияти ҳам жипслаштиради. Миллий истиқлол мафкураси, бир томондан, Ўзбекистон заминиди келажаги буюк, фаровон жамият барпо этиш учун халқимиз куч-қувватини жипслаштиришни, халқ иродасини бунёдкорлик ишларига сафарбар этишни, иккинчи томондан эса, миллий мустақиллигимизга жиддий хавф солаётган мафкуравий таҳдидларга зарба бера оладиган мард, жасур, ватанпарвар авлодни тарбиялашни кўзда тутади.

Гап шундаки, мамлакатимизнинг бундан кейинги ривожланиш истиқболлари кўп жиҳатдан халқимиз иродасини миллий мафкура атрофида нечоғли жипслаштиришга, халқимизнинг ватанпарварлик, инсонпарварлик, тараққийпарварлик фазилатларини янада ривожлантиришга боғлиқ. Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганидек, “Эндиликда ядро майдонларида эмас, мафкура майдонларида бўлаётган курашлар кўп нарса ни ҳал қилади”. Айрим кучлар томонидан жаҳонни мафкуравий жиҳатдан бўлиб олиш учун тинимсиз ҳаракат қилинаётган ҳозирги шароитда фақат кучли миллий мафкурагина жамиятни ана шундай тазйиқлардан муҳофаза қила олади.

Ҳозирги пайтда кимнинг ғояси кучли, фикри тиниқ, мафкураси ҳаётий бўлса — ўша ғалаба қозонади. Бу — инсониятнинг XX аср тарихидан келиб чиқадиган муҳим хулосалардан биридир. Миллий истиқлол мафкураси халқнинг туб манфаатлари ва мақсадларини ўзида ифода этади, жамият аъзоларини шу мақсад атрофида жипслаштиради.

Ўзбекистон халқининг туб манфаатлари: мамлакат мустақиллиги, юрт тинчлиги, миллатлараро тотувлик, фуқаролар ўртасида ўзаро ҳамкорлик, мамлакат аҳолиси ва ҳар бир оила, маҳалла-кўйнинг фаровонлигини таъминлашдан иборатдир.

Миллий мафкурада халқимизнинг умумий манфаатлари, орзу-умидлари мақсад ва интилишлари ўз аксини топади. Президент Ислом Каримов миллий истиқлол мафкурасининг бош мақсадини шундай белгилайди: “Халқни буюк келажак ва улугвор мақсадлар сари бирлаштириш, мамлакатимизда яшайдиган, миллати, тили ва динидан қатъий назар, ҳар бир фуқаронинг ягона Ватан бахт-саодати учун доимо масъулият сезиб яшашга чорлаш, аждодларимизнинг бебаҳо мероси, миллий қадрият ва анъаналаримизга муносиб бўлишига эришиш, юксак фазилатли ва комил инсонларни тарбиялаш, уларни яратувчилик ишларига даъват қилиш, шу муқаддас замин учун фидойиликни ҳаёт мезонига айлантириш — миллий истиқлол мафкурасининг бош мақсадидир. Шу билан бирга мен миллий истиқлол ғояси бутунги тез суръатлар билан ўзгараётган таҳликали дунёда ўзлигимизни англаш, бизнинг кимлигимизни, қандай буюк аждодларнинг меросига, неча минг йиллик тарих, бетакрор маданият ва қадриятларга эга эканлигимизни ҳис этиб яшашга, бу бойликни асраб-авайлаб, демократик қадриятлар, бутун жаҳон тараққиёти ютуқлари билан озиклантириб, янги ўсиб келаётган авлодга етказишга хизмат қилмоғи зарур, деб биламан”¹.

ИСТИҚЛОЛ МАФКУРАСИНING АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРИ

Истиқлол мафкурасининг вазифалари унинг ўз олдига қўйган бош мақсадидан келиб чиқади. Унда бош мақсадга эришишнинг восита ва усуллари, йўллари аниқланади.

¹ Кириш. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. — Т. “Ўзбекистон”, 2000 йил, 4-бет.

Шу маънода, одамларимизда мустақил дунёқараш ва эркин тафаккурни шакллантириш — миллий истиқлол мафкурасининг асосий вазифаларидан биридир. Миллий мустақиллик — буюк неъмат яъни ўз тақдирингни ўзинг белгилаш, ўз юртингга ўзинг эгалик қилиш, аждодлар анъанасини давом эттириш, жаҳон ҳамжамиятида ўзингга муносиб ўрин эгаллаш учун ноёб имкониятдир. Мустабид тузум халқларнинг миллий мустақилликка, эркин фикрлашга бўлган интилишини бугар эди, уни мутелик, итоаткорликда ушлаб туришга зўр берар эди. У моҳиятан ғайриинсоний зид эди. Шу боисдан ҳам унинг мафкураси муқаррар равишда инқирозга юз тутди. Миллий мустақиллик йилларида Президент Ислом Каримов ташаббуси билан миллий қадриятларимизни тиклаш, тарихимизни чуқурроқ ўрганиш, ундан сабоқ олишга алоҳида эътибор берилиши бежиз эмас эди. Чунки мустақилликнинг кадр-қимматини теран ҳис этиш учун, аввало, тарихни билмоқ, халқимиз бошига тушган синовларни, мустамлакалик асоратларини, хўрликларини юракдан ҳис этмоқ, озодлик учун кураш йўлидаги улуғ аждодларимиз жасоратидан воқиф бўлмоқ зарур. Зеро, “Тарихни билмай туриб, мафкуранинг фалсафий негизларини англаб бўлмайди. Чунки мафкуранинг фалсафий асослари ўз даврида тарихий ҳақиқат туфайли туғилган”¹.

Миллий истиқлол мафкураси ўзининг туб моҳиятига кўра Ватанимиз озодлиги ва мустақиллигини мустаҳкамлашни, Ватан равнақи, эл-юрт тинчлиги, халқ фаровонлигини таъминлашни кўзда тутди. Бундай улуғвор вазифани бажариш ҳар бир фуқародан эркин фикрлаш, Ватан тақдири, истиқболи учун масъулликни ҳис

¹ Каримов И. А. Донишманд халқимизнинг мустаҳкам иродасига ишонаман. “Фидокор”, 2000 йил, 8 июнь.

қилишни талаб этади. Эркинлик бўлмаган жойда масъулиятсизлик, лоқайдлик вужудга келади. Миллий мустақиллик халқимизга ана шундай эркин фикрлаш имконини берди. Эркин тафаккурсиз миллий истиқлол мафкурасининг шаклланишини ҳатто тасаввур ҳам этиб бўлмайди. Истиқлол мафкураси эркин тафаккурга таянади, у демократик жамият ҳаётининг муҳим қонунияти, миллий мафкурани яратиш, ҳимоя қилиш ва такомиллаштиришнинг зарур шартидир. Эркин тафаккур шахс фаоллигини оширади, уни бунёдкорлик ишларига илҳомлантиради.

Истиқлол мафкураси кишилар онгига сингдирилиши билан уларда Ватан тақдири учун масъуллик, ягона Ватан туйғуси шаклланади. Чунки шахсий ғоя ва манфаатлар шахс фаоллигини кучайтирувчи омил бўлса, истиқлол мафкураси ўзида бутун бир халқнинг ҳаётий манфаат ва интилишларини акс эттиради. “Ватанга муҳаббат ҳисси одамнинг қалбида табиий равишда туғилади. Яъни инсон ўзлигини англагани, насл-насабини билгани сари юрагида Ватанга муҳаббат туйғуси илдиз отиб, юксала боради. Бу илдиз қанча чуқур бўлса, туғилиб ўсган юртга муҳаббат ҳам шу қадар чексиз бўлади”¹.

Истиқлол мафкураси жамиятимизда илғор ғоялар устуворлик қиладиган соғлом ижтимоий муҳитни яратишга ёрдам беради. Демократик кадриятларнинг кенг ривожланиши қарашлар хилма-хиллиги ва фикрлар ранг-баранглиги (плюрализм) нинг қарор топишига олиб келади. Кишилар руҳан юксакликка, яна ҳам бахтли ва фаровон ҳаёт кечиришга интиладилар. Бундай ҳаётга эришишнинг турли восита ва йўллари мавжуд

¹ Каримов И. А. Донишманд халқимизнинг мустақкам иродасига ишонаман. “Фидокор”, 2000 йил, 8 июнь.

бўлиб, у турли гоёларда ўз ифодасини топади. Гоёлар илмий-назарий ёки диний асосга эга бўлади. Демократик жамият ақл ва тафаккур пойдевори устида қад кўга-ради, дунёвий илм-фан ва техника жамият тараққиётининг асоси ҳисобланади. Ижтимоий ҳаёт тобора интеллектуаллашиб бораётган, илмий тафаккур инсоният маънавиятининг устувор йўналишига айланаётган ҳозирги шароитда кўпроқ илмий-назарий асосга эга бўлган илғор гоёлар устунлик қилади.

Соғлом ижтимоий муҳитни яратмай туриб, илғор гоёларнинг устуворлигини таъминлаб бўлмайди. Демократик жамиятда соғлом ижтимоий муҳит — демократик принципларни ҳурмат қилиш, Конституция талабларига бўйсунуш, ижтимоий тартибларга онгли равишда итоат қилиш, ижтимоий адолатни қарор топтириш демакдир. Миллий истиқлол мафкураси жамиятдаги турли ижтимоий гуруҳлар, синфлар, табақалар манфаатларини акс эттирар экан, жамият ҳаётига таҳдид соладиган гиёҳвандлик, коррупция, ўғрилик, порахўрлик сингари ижтимоий иллатларга қарши курашишни тақозо этади.

Янгича фикрлайдиган, мутелик туйғусидан холи бўлган маънавий баркамол авлодни тарбиялаш истиқлол мафкурасининг муҳим вазифасидир. Ижтимоий ҳаёт ўртага қўяётган муаммолар ижодий фикрлайдиган, ташаббускор ва юксак маънавиятли инсон шахсини шакллантиришни талаб этапти. Миллий мафкура давр талаблари ва хусусиятларини яққол ифода этгани учун ҳам кишилар қалбига тез етиб боради ва ҳаёт дастури бўлиб хизмат қилади.

Миллий мустақиллик туфайли янги тарихий даврга қадам қўйдик: бир томондан, мустабид тузумнинг инсон табиатига зид мафкураси ва сиёсатидан, қарамлик, итоаткорлик туйғусидан халос бўлдик, иккинчидан, кўп

асрлик тарихга эга бўлган миллий давлатчилигимиз пой-деворини қайтадан тиклаш, ўз ватанимизда эркин ва озод яшаш, табиий ва маданий бойликларимиз, маънавий меросимиздан баҳраманд бўлиш имконини қўлга киритдик. Янги ҳаёт, янгича турмуш, янгича фикрлашни, ташаббускор ва шижоаткор бўлишни талаб этипти. Эркин ва мустақил тафаккурсиз бозор муносабатларига ўтишни тасаввур этиб бўлмайди. Ижтимоий ҳаётнинг истисносиз барча соҳаларида рақобат муҳити амал қилар экан, бу курашда фақат билимдон, тadbиркор ва уддабурон кишиларгина енгиб чиқадилар. Демократик жамият ҳаётида юксак маънавият шунчаки фазилат, сифатгина эмас, балки ижтимоий ўзгаришларнинг зарур шarti ҳамдир. Миллий истиқлол мафкураси ўзида халқимизнинг эзгу орзу-умидлари ва ҳаётий манфаатларини ифода этар экан, бу мақсадларга эришишнинг зарур шarti сифатида баркамол инсон шахсини шакллантиришга алоҳида эътибор беради. Чунки маънавий баркамол кишиларгина шахсий ва умуммиллий манфаатлар уйғунлигини теран англайди, Ватан озод бўлмаса, шахс озод бўла олмаслигини тушунади.

Мамлакатимизда таълим-тарбия соҳасида амалга оширилаётган туб ислохотлар баркамол инсон шахсини шакллантиришга қаратилган бўлиб, халқимизнинг миллий манфаатларига, эзгу мақсадларига тўла мос келади.

Миллий истиқлол мафкураси биринчи навбатда ҳаётга эндигина қадам қўяётган ёш авлоднинг ҳаётига янгича маъно ва мазмун бахш этишга, унда фаол ҳаётий позицияни шакллантиришга қаратилгандир. Чунки ёшлар фақат миллий ғоя тимсолидагина мамлакат тараққиёти, юрт тинчлиги ва халқ фаровонлигини таъминлашнинг муҳим воситасини кўрадилар. Ёшлар табиатан турли ғояларга қизиқувчан ва уларга тез бери-

лувчан бўладилар. Миллий истиқлол мафкураси ҳали турмушнинг аччиқ-чучугини татиб кўрмаган, ҳаётий тажрибага эга бўлмаган ана шу авлодни миллий манфаат ва тараққиётимизга ёт бўлган сохта ва бузғунчи ғоялар тажовузидан ҳимоя қилади, фуқароларда мафкуравий иммунитетни шакллантиради. “Иммунитет” аслида тиббиётга оид тушунча бўлиб, инсон организмнинг турли ташқи таъсирлар ва касалликларга қаршилик кўрсатиш қобилиятини англатади. Жамият ва шахс ҳам худди жонли организм сингари муттасил равишда мафкуравий босим ва тазйиқлар таъсирини сезиб яшайди. Миллий истиқлол мафкураси эса жамият аъзоларида миллий манфаат ва мақсадлар учун бутунлай ёт бўлган ғоя ва мафкурага қаршилик кўрсатиш, уларга қарши курашиш қобилиятини шакллантиради.

Инсоният тараққиётга интилар экан, унда бунёдкорлик ҳисси мавжуд экан, илғор ғоялар дунёга келаверади. Босқинчилик, талончилик интилишлари бузғунчилик ғоялари таъсирида юзага чиқади. Шу боисдан ҳам бундай зарарли ғояларга қарши курашга доимо тайёр туриш, ёт ғоя ва мафкуралардан огоҳ бўлиш ҳаётий зарурат бўлиб қолмоқда.

✓ Мамлакатимизнинг кўпмиллатли халқи онгида “Ўзбекистон — ягона Ватан” деган тушунчани қарор топтириш — истиқлол мафкурасининг муҳим вазифаларидан биридир. Бунда “Ягона Ватан” ғояси ўзининг туб моҳияти билан миллий мустақиллигимизга путур етказадиган маҳаллийчилик, ошна-оғайнигарчилик иллатларини таг-томири билан йўқотишда, юртимизда истиқомат қилаётган турли халқ ва миллат вакилларида ягона ватан фарзанди эканлиги билан фахрланиш туйғусини тарбиялашда муҳим аҳамият касб этади.

Миллий истиқлол мафкураси донишманд халқимизнинг “Куч — бирликда”, “Бирлашган ўзар, бирлашма-

ган тўзар” сингари мақол ва ҳикматли сўзларнинг моҳият ва мазмунини теранроқ англаш, кишиларда ватанпарварлик, инсонпарварлик, қонунини ҳурмат қилиш, эл-юрт хизмати учун доимо шай туриш, иймон-эътиқодли, инсоф-диёнатли, саҳий ва ҳалол бўлиш каби олижаноб фазилатларни тарбиялайди. Ватаннинг саждагоҳ сингари муқаддаслигини теран англаш, фидокорона меҳнати билан ризқ-рўз бунёдкори бўлган заҳматкаш халққа, она-заминга, тарих ва маданий меросга, аجدодларимиз меросига ҳурмат ҳиссини тарбиялайди.

Ватан равнақи, эл-юрт тинчлиги ва халқ фаровонлиги учун фидойилик иймон эътиқодли аجدодларимиздан бизгача етиб келган буюк меросдир. Чет эл боққинчиларига қарши сабот-матонат билан курашган Широқ, Тўмарис, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик сингари улуғ саркарда ва халқ қаҳрамонларининг жасорати бугунги кунда ҳам ватандошларимизда фахр ва ғурурланиш туйғусини кучайтиради. Мустабид тузум қатағонларининг қурбони бўлган Фитрат, Чўлпон, Абдулла Қодирий, Усмон Носир ва бошқаларнинг жасорати эл-юрт мустақиллиги, озодлиги йўлидаги фидойиликнинг ёрқин намунасидир. Халқимиз онгига иймон-эътиқод, ҳалоллик, инсоф-диёнат, меҳнатсеварлик, саҳийлик фазилатларини сингдириш миллий истиқлол мафкурасининг муҳим вазифасидир.

Миллий истиқлол мафкураси асосида амалга ошириладиган барча вазифалар охир-оқибатда ягона мақсадга — Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, юртимизни озод ва обод этиш, фаровон жамият қуриш учун хизмат қилади. Бу мафкуранинг қуйидаги муҳим хусусиятларини ажратиб кўрсатиш мумкин:

1) *Ўзбекистон халқининг туб манфаатларини ифода этиши.* Президент Ислом Каримов бу муҳим хусусият тўғрисида шундай деган эди: “Ҳар қандай инсон, таби-

ийки, мурод-мақсадсиз яшамайди. Бинобарин, токи ҳаёт мавжуд экан, мамлакатлар, давлатлар ва уларнинг манфаатлари бор экан, улар ўз тараққиёт йўлини, эртанги кун уфқларини ўзининг миллий ғояси, миллий мафкураси орқали белгилаб олишга интилади... Мафкуранинг ҳаётийлиги унинг халқ табиатига, турмуш ва тафаккур тарзига нечоғли мос бўлиши, энг муҳими, жамиятнинг миллий манфаатларини, орзу-интилишларини қай даражада акс эттириши билан белгиланади”¹.

Миллий мафкура халқнинг мақсад ва интилишларини ифода этади, халқ руҳини кўтаради, уни эзгулик ва бунёдкорлик ишларига даъват этади, жамият дуч келган муаммолар ечимини топишга ёрдам беради. Масалан, XX асрда дунё ҳамжамияти эътироф этган ижтимоий тараққиётнинг япон моделини олайлик. Япон миллий мафкураси “миллат — давлатчилик тизими”, “фуқаролик бурчи”, “Япон руҳи”, “тадбиркорлик”, “умуммиллийлик”, “фидойилик”, “жамоага садоқат”, “модернизация” каби ғоя ва тушунчаларга асосланиб, мамлакатнинг тез тараққий этиши учун пойдевор бўлди.

2) *Ўтмишни келажак билан боғловчи маънавий кўприк эканлиги.* Миллий мафкура бир неча авлодларнинг ақлзаковати билан яратилади, у кейинги авлодлар томонидан янги мазмун билан бойитилиб борилади. Аждодлар билан авлодлар ўртасидаги ворислик миллий мафкурада ўз аксини топади. Чунки унда аждодларнинг асрий орзу-умидлари мужассам бўлади. Миллий мафкура ўзига хос эстафета сифатида бугунги авлодни аждодлар билан боғлайди, миллий қадрият сифатида эъзозланади. Миллий мафкуранинг ҳаётийлиги миллатнинг фаоллигидан далолат беради. Президентимиз сўзлари

¹ Каримов И. А. Донишманд халқимизнинг мустақкам иродасига ишонаман. “Фидокор”, 2000 йил, 8 июнь.

билан айтганда, миллий мафкура халқнинг халқ, миллатнинг миллат бўлишида муҳим восита бўлиб хизмат қилади. Шу маънода “Жаҳон тажрибасига назар ташласак, миллатнинг мафқураси бир эмас, балки бир неча авлоднинг умри давомида ишлаб чиқирилиши ва такомилга эришувига гувоҳ бўлишимиз мумкин. Бутун халқни бирлаштирадиган байроқ бўлмиш мафқурани шакллантириш учун инсоният тарихининг турли даврларида Худонинг ўзи ақл-заковат, истеъдод, куч-қувват ато этган, ёрқин тафаккурга эга бўлган буюк шахслар заҳмат чекканини кўрамиз”¹.

3) Миллий мафқуранинг яна бир муҳим хусусияти кишиларни буюк мақсадлар сари бирлаштирувчи ва сафарбар этувчи куч эканлигидадир. Тарихнинг муайян босқичларида чет эл босқинчиларига қарши кураш, ватан мустақиллиги учун кураш, эл-юртни ободонлаштириш гоёси аждодларимизни эзгу мақсадлар атрофида бир тан-бир жон бўлиб бирлашишга даъват этган. Бунга, 20-йилларда ўлкамизда кенг қулоч ёйган миллий озодлик ҳаракати мисол бўлиши мумкин.

4) Миллий истиқлол мафқураси жамият аъзолари бунёдкорлик фаолиятининг ўзига хос мезонидир. Халқнинг интеллектуал — маънавий салоҳияти миллий истиқлол гоёларини қай даражада ҳаётга татбиқ эта олишида, аждодлар орзу-умидини қай даражада рўёбга чиқара билишида яққол намоён бўлади.

5) Миллий истиқлол мафқурасининг яна бир муҳим хусусияти кишиларни яратувчан фаолиятга сафарбар этиши, гоёвий ҳимоя воситаси эканлиги билан белгиланади.

6) Миллий истиқлол мафқураси ёш авлодни тарби-

¹ Каримов И. А. Донишманд халқимизнинг мустаҳкам иродасига ишонаман. “Фидокор”, 2000 йил, 8 июнь.

ялашнинг беқиёс омилидир. Чунки, у “халқнинг, миллатнинг ўтда ёнмайдиган, сувда чўкмайдиган ўлмас эътиқодидир” (Ислом Каримов.)

Миллий истиқлол ғояси ёшлар ҳаётининг маъноси ва мазмунини белгилайди, миллат, Ватан равнақи, буюк келажакни барпо этиш учун яшаш ва курашиш чинакам инсоний саодат эканлигини яққол кўрсатади. Мустақил фикрга эга бўлган, ўз кучига, ўзи танлаган йўлнинг тўғрилигига ишонган инсон порлоқ келажакка дадил интилиш билан яшайди. У жамиятдаги фикрлар хилма-хиллигидан чўчимайди, балки замонавий билим ва ҳаёт ҳақиқатига суянган ҳолда ҳар қандай ғаразли ният, таҳдид ва интилишларни фош қилишга қодир бўлади.

✓ Хуллас, миллий истиқлол ғояси ўзининг энг олий мақсади, вазифалари ва хусусиятларига эга. Унинг олий мақсади юртимизда озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт, ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлида халқимизни жипслаштириш, кишилар қалбида мустаҳкам эътиқод, онгида эса мустақил дунёқараш асосларини шакллантириш, комил инсонни вояга етказиш, фуқароларимизда мафкуравий иммунитетни тарбиялашдан иборат бўлиб қолаверади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1998 йил.
2. Куръони Карим. Тошкент, “Чўлпон” нашриёти, 1993 йил.
3. *Имом Бухорий*. “Ҳадис”. 4 жилдлик. Тошкент, Қомуслар Бош таҳририяти, 1992 йил.
4. *Имом Термизий*. “Саҳиҳи Термизий”. Тошкент, Қомуслар Бош таҳририяти, 1993 йил.
5. *Абу Наср Форобий*. “Фозил одамлар шаҳри”. Тошкент, Фафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат аншриёти, 1993 йил.
6. *Абу Райҳон Беруний*. “Қадимги халқлардан қолган ёд-горликлар”. Тошкент, 1968 йил.
7. *Амир Темур*. “Темур тузуклари”. Тошкент Фафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. 1996 йил.
8. *Мирзо Улуғбек*. “Тўрт улус тарихи”. Тошкент, 1996 йил.
9. *Алишер Навоий*. “Маҳбуб ул-қулуб”. Тошкент, 1987 йил.
10. *Низомиддин Жомий*. “Зафарнома”. Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1996 йил.
11. *Заҳириддин Муҳаммад Бобур*. “Бобурнома”. Тошкент, “Чўлпон” нашриёти, 1989 йил.
12. *Абдулла Авлоний*. “Туркий гулистон ёхуд ахлоқ”. Тошкент, “Шарқ” нашриёти, 1994 йил.
13. *Маҳмудхўжа Бехбудий*. Танланган асарлар. Тошкент, “Маънавият” нашриёти, 2000 йил.
14. *Ислом Каримов*. “Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура”, 1-жилд, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1996 йил.
15. *Ислом Каримов*. “Биздан озод ва обод Ватан қолсин”, 2-жилд, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1996 йил.

16. *Ислом Каримов*. “Ватан саждагоҳ каби муқалдасдир” 3-жилд, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1996 йил.

17. *Ислом Каримов*. “Бунёдкорлик йўлидан”, 4-жилд, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1996 йил.

18. *Ислом Каримов*. “Янгича фикрлаш ва ишлаш — давр талаби”, 5-жилд, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1997 йил.

19. *Ислом Каримов*. “Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт фолатлари”. Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1997 йил.

20. *Ислом Каримов*. “Маънавий юксалиш йўлида”, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1998 йил.

21. *Ислом Каримов*. “Жамиятимиз мафқураси халқни — халқ, миллатни — миллат қилишга хизмат этсин”, “Тафаккур” журнали бош муҳаррири саволларига жавоблар. 1998 йил, 2-сон.

22. *Ислом Каримов*. “Тарихий хотирасиз келажак йўқ”, “Мулоқот” журнали, 1998 йил, 5-сон.

23. *Ислом Каримов*. “Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида”. 6-жилд, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1998 йил.

24. *Ислом Каримов*. “Биз келажакимизни ўз қўлимиз билан курашимиз”. 7-жилд. Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1999 йил.

25. *Ислом Каримов*. “Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт — пировард мақсадимиз”. 8-жилд, Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 2000 йил.

26. *Ислом Каримов*. “Ўзбекистон XXI асрга интиломда”. Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1999 йил.

27. *Ислом Каримов*. “Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда”. Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 1999 йил.

28. *Ислом Каримов*. “Миллий истиқлол мафқураси — халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир”: “Фидокор” газетаси муҳбири саволларига жавоблар. Тошкент, “Ўзбекистон” нашриёти, 2000 йил.

29. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. — Т., Ўзбекистон, 2001.

30. БМТнинг Инсон ҳуқуқлари декларацияси. // “Инсон ҳуқуқлари: ўқув қўлланмаси”. Тошкент, “Адолат” нашриёти. 1998 йил.

31. “Баркамол авлод орзуси”. Тошкент, “Шарқ” нашриёти, 1999 йил.

32. “Соғлом авлод — бизнинг келажагимиз”. Тошкент, Ибн Сино номидаги нашриёт, 2000 йил.

33. Ўзбекистон Республикаси. Энциклопедия. Тошкент, Қомуслар Бош таҳририяти, 1997 йил.

34. “Маънавият юлдузлари”. Тошкент, Абдулла Қодирий номидаги нашриёт, 1999 йил.

35. “Алпомиш: Ўзбек халқ қаҳрамонлик достони”. Тошкент, “Шарқ” нашриёти, 1998 йил.

36. “Жалоллидин Мангуберди”. Тошкент, “Шарқ” нашриёти, 1999 йил.

37. “Қалтис саволларга холис жавоблар”. (Дин ва дунёвий муаммоларга доир) “Тафаккур” журнали, 1999 йил, 3-сон.

38. “Халқ, миллий мафкура ва зиёли масъулияти”, “Тафаккур” журнали, 1999 йил, 2-сон.

39. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар (маъруза матнлари учун материаллар). — Т.: «Янги аср авлоди», 2001.

МУНДАРЖА

Сўз боши.....	3
Одамларни муайян ғояга ишонтириш.....	6
Ғоя асосида кишиларни уюштириш.....	9
Ғояни амалга ошириш учун сафарбар этиш.....	9
Кишиларни маънавий-руҳий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш.....	11
Ғоявий тарбиялаш.	12
Ғоявий иммунитетни шакллантириш.....	13
Ғоя — ҳаракат дастуридир.	14
Истиқлол мафқурасининг асосий вазифалари.....	17
Фойдаланилган адабиётлар.	27

Ижтимоий-сиёсий нашр

**МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ ҒОЯСИНИНГ АСОСИЙ
МАҚСАД ВА ВАЗИФАЛАРИ**

Масъул муҳаррир *Қ. Назаров*
Муҳаррир *Г. Аҳмедова*
Техник муҳаррир *В.Мещерякова*
Компьютер ишлари *А. Тиллаҳўжаев*
Мусахҳиҳ *У. Валиев*

Босишга 17.01.2002 рухсат берилди.
Бичими 60x90¹/₁₆. Офсет босма.
Шартли б.т. 2,0. Нашр ҳисоб табоғи 1,05.
9 рақамли буюртма.
Жами 20000 нусха. Баҳоси шартнома асосида

«Ижод дунёси» нашриёт уйи.
Тошкент, Навоий-30, 700129.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот
қўмитаси китоб-журнал фабрикасида босилди.
Тошкент, Юнусобод даҳаси, Муродов кўчаси, 1-уй.

ФАЙЛАСУФЛАР
МИЛЛИЙ ЖАМИАТИ

